

Renata Marciniak-Firadza

Prof. zw. dr hab. Sławomir Gala (9 VI
1944 - 11 XII 2013)

Prace Językoznawcze 16/1, 5-8

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WSPOMNIENIA

Renata Marciniak-Firadza
Łódź

**Prof. zw. dr hab. Sławomir Gala
(9 VI 1944 – 11 XII 2013)**



Fot. Robert Kamiński

17 grudnia odprowadziliśmy na wieczny spoczynek na cmentarzu komunalnym Doły w Łodzi Profesora Sławomira Gałę wybitnego polskiego językoznawcę, onomastę i dialektologa, naukowca cenionego w kraju i za granicą, osobę oddaną nauce, uczelni i katedrze, którą kierował.

Sławomir Gala¹, urodził się 9 czerwca 1944 r. w Piotrkowie Trybunalskim. Tam ukończył Liceum Ogólnokształcące im. Stefana Batorego, z którym związani byli m.in. Stanisław Konarski, Onufry Kopczyński, Stanisław Małachowski. W 1967 r. uzyskał tytuł magistra filologii polskiej na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Łódzkiego. Pięć lat później podjął pracę w Uniwersytecie na stanowisku starszego asystenta w Katedrze Języka Polskiego. Swoje życie naukowe związał z łódzką uczelnią, zdobywając w niej kolejne stopnie i tytuły naukowe (1976: doktor nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa; 1985: doktor habilitowany nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa;

¹ A właściwie, zgodnie z metryką urodzenia, Adam Sławomir Gala. Tradycją w rodzinie Pana Profesora było nadawanie pierwszemu synowi imienia Adam. Pan Profesor w życiu prywatnym i naukowym używał imienia Sławomir.

1995: profesor nauk humanistycznych) oraz stanowiska (1976–1985: adiunkt w Katedrze Historii Języka Polskiego i Filologii Słowiańskiej; 1986–1989: docent w Katedrze Historii Języka Polskiego i Filologii Słowiańskiej; 1989–1995: profesor nadzwyczajny w Katedrze Historii Języka Polskiego i Filologii Słowiańskiej; 1995–1997: profesor tytularny w Katedrze Historii Języka Polskiego i Filologii Słowiańskiej; od 1997: profesor zwyczajny w Katedrze Dialektologii Polskiej). Profesor Gala czuł się wiernym uczniem prof. prof. Stefana Hrabca, Witolda Śmiecha, a przede wszystkim Karola Dejny, co niejednokrotnie z dumą podkreślał.

Profesor Sławomir Gala pozostawił po sobie bogaty dorobek naukowy, na który złożyło się 8 książek (autorstwo i współautorstwo), 9 redakcji naukowych oraz ok. 200 rozpraw i artykułów, ogłoszonych w wydawnictwach krajowych i zagranicznych. Większość z nich dotyczy antroponimii (por. *Polskie nazwy osobowe z podstawowym -l-, -ł- w części sufiksalnej*, Łódź 1985 (wyd. II, Łódź 1992); *Słownik nazwisk i przezwisk ludności ziemi piotrkowskiej*, Piotrków Trybunalski–Łódź 1987; *Nazwiska historyczne piotrkowian* (współautor E. Piotrowicz), Prace Wydziału I... ŁTN, Łódź 2001) oraz dialektologii. Owocem prac nad tematyką pogranicza językowego (interdialektalnego) na obszarze Polski środkowej oraz badań nad morfologią wyrazową (słowotwórstwem gwarowym) są: dwutomowa monografia *Małopolsko-śląsko-wielkopolskie pogranicze językowe*, Łódź 1994; tzw. wielki *Atlas gwar polskich*, t. 2: *Mazowsze* (współaut. K. Dejna, A. Zdaniukiewicz, F. Czyżewski), PAN, Komitet Językoznawstwa, Warszawa 2000 oraz *Atlas gwar polskich*, t. 3: *Śląsk* (współaut. K. Dejna), PAN, Komitet Językoznawstwa, Warszawa 2001, a także *Kwestionariusz do badań słowotwórstwa i słownictwa w gwarach pogranicza wielkopolsko-małopolsko-mazowiecko-śląskiego*, Łódź 2008; *Indeks alfabetyczny i indeks a tergo do „Słownictwa ludowego...” Karola Dejny* (współaut. Grażyna Frank-Rakowska, Beata Gala-Milczarek), ŁTN, Łódź 2010. Jest Profesor Gala redaktorem prac z zakresu dialektologii i dydaktyki (*Z dydaktyki języka ojczystego w szkole*, Łódź 1996; *Teoretyczne, badawcze i dydaktyczne założenia dialektologii*, Prace Wydziału I... ŁTN, Łódź 1998; *Rola nauczycieli łódzkich w tworzeniu dziedzictwa kulturowego Łodzi*, ŁTN, Łódź 1998/1999; *Dialektologia jako dziedzina językoznawstwa i przedmiot dydaktyki*, ŁTN, Łódź 2002 (Księga Jubileuszowa dedykowana Profesorowi Karolowi Dejnie).

Ważnym elementem w biografii naukowej Profesora Gali, będącym wyrazem estymy dla Jego kompetencji, była praca w komitetach redakcyjnych kilku czasopism o zasięgu ogólnopolskim: od 2005 r. był redaktorem naczelnym periodyku „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN”, był także członkiem redakcji „Prac Językoznawczych” Wydawnictwa Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, członkiem redakcji „Kształcenia Polonistycznego Cudzoziemców” Wydawnictwa UŁ oraz członkiem redakcji naczelnej wydawnictw ŁTN.

Wyrazem aktywności Pana Profesora Gali, a zarazem uznania Jego zasług było uczestnictwo w towarzystwach i organizacjach naukowych. Był bowiem Profesor Gala przewodniczącym Wydziału I – Językoznawstwa, Nauki o Literaturze i Filozofii ŁTN, przewodniczącym Komisji Językoznawczej Oddziału Łódzkiego Polskiej Akademii Nauk oraz członkiem Sekcji Językoznawstwa KBN (2002–2004), członkiem Komisji Dialektologicznej Międzynarodowego Komitetu Sławistycznego, członkiem Komisji Dialektologicznej i Komisji Onomastycznej przy Komitecie Językoznawstwa PAN, członkiem Komisji ds. Kontaktów z Oświatą, powołanej przez Radę ds. Szkolnictwa Wyższego i Nauki przy Prezydencie Miasta Łodzi oraz członkiem Zespołu Ekspertów ds. Obsady Stanowisk Lektorów i Wykładowców Języka i Literatury Polskiej w Ośrodkach Zagranicznych przy MEN (1991–1998).

Sylwetkę Profesora jako uczonego dopełnia praca dydaktyczna. O Jej randze świadczy promotorstwo w 12 przewodach doktorskich i tylu wypromowanych doktorów, liczne recenzje w przewodach doktorskich i habilitacyjnych. Wielokrotnie Profesor Gala był również powoływany na recenzenta w przewodach o tytuł profesora. Pracę dydaktyczną traktował Profesor z wielkim zaangażowaniem i podchodził do niej z wielką troską, był cenionym, choć wymagającym dydaktykiem.

Mimo niezwykle wyężonej pracy naukowej i dydaktycznej, nie uchylał się od pracy organizacyjnej na rzecz łódzkiego środowiska akademickiego, pracy wymagającej pieczołowitości i poświęcenia. W latach: 1986–1989 był prodziekanem Wydziału Filologicznego UŁ, 1993–2009: kierownikiem Studium Doktoranckiego na Wydziale Filologicznym UŁ, 1993–1997: kierownikiem Zakładu Dydaktyki Języka Polskiego i Literatury Polskiej, od 1 lutego 1997 r. kierownikiem Katedry Dialektologii Polskiej (od 1 października 2012 – Katedry Dialektologii Polskiej i Logopedii). Jako kierownik Katedry prowadził współpracę na podstawie umów z Zakładem Ukrainistyki UMCS (Lublin), z Katedrą Filologii Polskiej Uniwersytetu w Grodnie (Białoruś) oraz Uniwersytetem Tarasa Szewczenki w Kijowie, a także współpracę personalną z Narodową Akademią Nauk Ukrainy (Kijów), Uniwersytetem Wiedeńskim (Austria), Słoweńską Akademią Nauki i Sztuki w Ljubljanie (Słowenia), Uniwersytetem Preszowskim w Preszowie (Słowacja), Uniwersytetem Łomonosowa w Moskwie, uniwersytetami w Kazaniu, Wołgogradzie, Federalnym Uniwersytetem Syberyjskim w Krasnojarsku. Jako członek Senatu UŁ pracował w komisjach senackich: w Komisji ds. Badań Naukowych, Komisji Statutowej. Profesor Gala jest twórcą kierunku logopedia z audiologią na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Łódzkiego.

Za osiągnięcia naukowe i dydaktyczne otrzymał wiele nagród i odznaczeń. Najważniejsze z nich to: Nagroda Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki, indywidualna stopnia trzeciego (1977); Nagroda Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, indywidualna stopnia trzeciego (1986); Nagroda Rektora

Uniwersytetu Łódzkiego, indywidualna stopnia pierwszego (1995); Nagroda Rektora Uniwersytetu Łódzkiego, indywidualna stopnia pierwszego (2009); Nagroda Naukowa Zarządu Łódzkiego Towarzystwa Naukowego za wybitne osiągnięcia w dziedzinie językoznawstwa (2011). Z licznych odznaczeń należy wymienić Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Złoty Krzyż Zasługi, Medal Komisji Edukacji Narodowej, Medal w Służbie Społeczeństwu i Nauce, Medal „Andrzej Frycz Modrzewski 1503–1572”, Złotą Odznakę Uniwersytetu Łódzkiego, Medal Universitatis Lodziensis Merentibus.

W środowisku naukowym postrzegany był Profesor jako osoba o wielkiej pracowitości, niezwyklej aktywności, twórczej inicjatywie, życzliwości, dobroci, pogody ducha, zdolnościach organizacyjnych i łatwości nawiązywania kontaktów naukowych, jako człowiek wielkiego formatu.

Gronu swoich uczniów i współpracowników stawiał wysokie wymagania co do wiedzy i rzetelności badawczej, a także odpowiedzialności dydaktycznej. Nasze dokonania oceniał surowo, ale życzliwie i sprawiedliwie. Mogliśmy uczyć się od Niego ogromnej pasji do pracy, systematyczności, rzetelności, kreatywności. Kultura osobista i wszechstronne zainteresowania Pana Profesora sprawiały, że przyjemnie było z Nim prowadzić dyskusje i rozmowy. Był człowiekiem skromnym, emanującym pogodą ducha, lubiącym żartować. Często powtarzał nam ze swoistym humorem, że w pracy naukowej „nie liczy się ilość a... jakos to będzie”.

Jeszcze we wtorek, 10 grudnia, snuł dalekosiężne plany dotyczące badań naukowych w Katedrze, rozwoju kadry, plany dotyczące rozwoju kierunku, który stworzył.

Zmarł nagle 11 grudnia. Śmierć zastała Go w domowym gabinecie przy ulubionym biurku w trakcie pracy naukowej. Odszedł przedwcześnie, pozostawiając w stadium projektu wiele planów i zamierzeń, które my, współpracownicy i uczniowie, traktujemy jako testament naszego Mistrza.

Chociaż Profesor Gali nie ma już wśród nas, to jednak nie wszystek umarł. Żyć będzie w pamięci i sercach swoich kolegów i uczniów. Pozostanie z nami w swoich pracach, które wpisały się na trwałe do dorobku polskiej lingwistyki. Pozostanie Pan Profesor w naszej wdzięcznej pamięci jako nauczyciel i wychowawca, który swoją pracę na rzecz nauki traktował jako posłannictwo, misję.